

A. ĐẶT VẤN ĐỀ

Chúng ta đang sống trong một thời đại nhiều biến động, nhiều bão giông, khó khăn và thách thức. Làn sóng văn minh mới, với thời đại công nghệ 4.0 đã, đang và sẽ tác động nhiều mặt làm thay đổi đời sống con người. Bên cạnh những thay đổi tích cực, nhất là sự phát triển về đời sống kinh tế, chúng ta phải đối diện với nhiều vấn đề mới nảy sinh mà trong đó ngổn ngang những giá trị tích cực và tiêu cực đan xen. Báo chí cũng chịu nhiều tác động của thời cuộc, của sự phát triển khoa học kỹ thuật, thậm chí là một trong những ngành chịu tác động, ảnh hưởng to lớn nhất. Những năm gần đây, cùng với sự phát triển điện thoại di động, mạng Internet và nhất là sự bùng nổ của mạng xã hội¹, ngành báo chí Việt Nam đã có nhiều thay đổi lớn, không chỉ về quy mô, hình thức, phương tiện, cách thức làm báo, số lượng cán bộ quản lý, phóng viên,... mà còn cả những thay đổi đáng quan tâm về chất lượng đội ngũ, cả trên phương diện năng lực nghề nghiệp và phẩm chất đạo đức.

Trong thời đại kỹ thuật số, ranh giới địa lý dường như bị xóa nhòa trên nhiều lĩnh vực, thế giới trải phẳng và trở nên nhỏ bé hơn, con người dễ dàng được liên kết, cung cấp một lượng tri thức, thông tin khổng lồ và nhanh chóng. Nhiều tờ báo, nhiều loại hình báo chí cùng tồn tại, nhiều người có cơ hội làm báo, thậm chí người ta còn nói đến việc mọi người dân cùng làm báo²; cuộc sống trôi nhanh hơn, thông tin nhiều hơn, phức tạp hơn,... Nếu nói báo chí phản ánh diện mạo của cuộc sống thì diện mạo ấy đang ngày càng trở nên góc cạnh, đa diện, đa sắc, biến đổi từng ngày với những mảng màu tương phản, bố cục đan xen phức tạp.

Nền kinh tế thị trường với những tác động hai mặt vô cùng khó lường,

¹ Việt Nam hiện có 64 triệu người dùng Internet, đạt mức số lượng người dùng Internet đứng thứ 6 châu Á và thứ 12 trên thế giới; đứng thứ 7 trong bảng xếp hạng các quốc gia có đông người sử dụng Facebook và có đến 50 triệu người vào các mạng xã hội qua điện thoại di động (Tổng hợp theo Bản tin thời sự của VTV1 ngày 22/11/2017 và bài đăng trên Zing.vn ngày 28/11/2017).

² Hiện nay, nước ta có gần 900 cơ quan quản lý báo chí và cơ quan báo chí, với đủ các loại hình: báo in, phát thanh, truyền hình, báo điện tử,... Có khoảng 30.000 người làm báo, trong đó có hơn 18.000 người được cấp thẻ nhà báo.

nhất là những tác động tiêu cực do mặt trái của cơ chế thị trường, của việc mở cửa, hội nhập, tiếp thu những ảnh hưởng văn hóa, xã hội của các nước khác trên thế giới đã dẫn đến tình trạng suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống của một bộ phận không nhỏ cán bộ, đảng viên và nhân dân, trong đó có cả đội ngũ làm báo chí. Nghị quyết Trung ương 4 (khóa XII) về xây dựng, chỉnh đốn Đảng đã nêu rõ: *“Tình trạng suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống của một bộ phận không nhỏ cán bộ, đảng viên chưa bị đẩy lùi, có mặt, có bộ phận còn diễn biến tinh vi, phức tạp hơn; tham nhũng, lãng phí, tiêu cực vẫn còn nghiêm trọng, tập trung vào số đảng viên có chức vụ trong bộ máy nhà nước. Tình hình mâu thuẫn, mất đoàn kết nội bộ không chỉ ở cấp cơ sở mà ở cả một số cơ quan Trung ương, tập đoàn kinh tế, tổng công ty. Nhiều tổ chức đảng, đảng viên còn hạn chế trong nhận thức, lơ là, mất cảnh giác, lúng túng trong nhận diện và đấu tranh, ngăn chặn “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa”; việc đấu tranh, phản bác những luận điệu sai trái, xuyên tạc của các thế lực thù địch, tổ chức phản động, phản tử cơ hội, bất mãn chính trị còn bị động, thiếu sắc bén và hiệu quả chưa cao...”*.

Nhưng dù có biến động ra sao, bão giông thế nào thì những giá trị cốt lõi của xã hội như tôn trọng con người, yêu thương con người vẫn phải được xây dựng và bảo vệ. Xã hội càng hiện đại thì tính nhân văn càng phải được coi trọng. Trong bối cảnh hiện tại, để báo chí thực hiện được trọn vẹn chức năng, nhiệm vụ của mình, đặc biệt là “Phản ánh và hướng dẫn dư luận xã hội; làm diễn đàn thực hiện quyền tự do ngôn luận của nhân dân”, đồng thời “Bảo vệ đường lối, chủ trương, chính sách của Đảng, pháp luật của Nhà nước” thì điều trước tiên đòi hỏi đội ngũ làm báo chính thống phải là lực lượng có bản lĩnh trí tuệ, có tâm và tài, để đưa thông tin chính xác, trung thực, kịp thời, phân tích sắc bén với cái nhìn nhân văn về các vấn đề của cuộc sống. Bởi việc đưa thông tin như thế nào để thể hiện được những giá trị nhân văn có tính phổ quát vẫn tiếp tục là nền tảng cho báo chí, truyền thông. Khát vọng phát triển gắn với việc bảo vệ, thực thi quyền con người, bồi đắp văn hóa, luôn là thước

đo giá trị cho mọi sản phẩm của truyền thông đại chúng. Do vậy, vấn đề tính nhân văn trong báo chí tuy là một vấn đề không mới, vốn là một trong những nguyên tắc cơ bản của hoạt động báo chí nhưng ngày càng cần được quan tâm đúng mức. Thời cuộc càng biến động, xã hội hiện đại càng chịu nhiều áp lực, va đập của nhiều xu hướng, hiện tượng trong thời đại thông tin kỹ thuật số thì cùng với tính chiến đấu, tính nhân văn của báo chí càng phải được đề cao. Đó là lúc báo chí vừa phục vụ công cuộc phát triển đất nước, vừa bảo vệ bình yên xã hội, bình yên dưới những nếp nhà, bình yên trong lòng người.

Chỉ cần gõ từ khóa “tính nhân văn của báo chí” vào chức năng tìm kiếm của Google, trong khoảng 0,35 giây, hệ thống tìm kiếm đã đưa ra khoảng 107.000.000 kết quả. Điều đó cho thấy xã hội nói chung, người làm báo nói riêng rất quan tâm đến vấn đề này. Nhưng diện mạo của nguyên tắc nhân văn trong báo chí đang được thể hiện ra sao? Liệu có phải cơ sở báo chí nào cũng đề cao tính nhân văn, người cầm bút lao động báo chí nào cũng hiểu, ghi nhớ, tôn trọng và phát huy tính nhân văn trong tác phẩm của chính mình? Có phải độc giả nào cũng hiểu và đòi hỏi tính nhân văn trong báo chí? Những kết quả đạt được và những điều bất cập cần phải trăn trở, suy nghĩ? Phải làm gì để nâng cao tính nhân văn của báo chí?...

Đó là lý do người viết chọn đề tài “Một số vấn đề về tính nhân văn của báo chí hiện nay” để làm Tiểu luận kết thúc môn học Cơ sở lý luận báo chí. Trong phạm vi Tiểu luận, thật khó để có thể chỉ ra hết các vấn đề cần quan tâm về tính nhân văn trong báo chí hiện nay, người viết, trên quan điểm và góc nhìn cá nhân chỉ xin phép đề cập đến một số vấn đề cơ bản và chỉ ra một số ví dụ cụ thể trong một số bài báo trên một vài tờ báo in, báo điện tử hiện nay.

Hi vọng bài luận góp thêm một tiếng nói, một cái nhìn để nhận diện rõ hơn về các biểu hiện cụ thể của tính nhân đạo hay sự thiếu nhân đạo trong hoạt động báo chí và các tác phẩm báo chí; tìm ra những giải pháp khả thi để nâng cao tính nhân đạo trong báo chí. Và quan trọng nhất đối với bản thân

người viết, đó là tìm hiểu, nhận diện và ghi nhớ một cách sâu sắc hơn về nguyên tắc tính nhân đạo của hoạt động báo chí, từ đó thực hiện tốt hơn nhiệm vụ của mình trong quá trình công tác, góp phần bé nhỏ của mình vào việc nâng cao chất lượng các sản phẩm báo chí tại địa phương.

B. GIẢI QUYẾT VẤN ĐỀ

I. Khái niệm và tầm quan trọng của tính nhân văn trong các tác phẩm báo chí

Trước đây, khi nói về các nguyên tắc cơ bản của báo chí, một trong những nguyên tắc người ta thường hay nói đến là tính nhân đạo, nhưng thời gian gần đây, nguyên tắc này đã được nâng lên thành tính nhân văn. Hai khái niệm này, trong cuộc sống cũng như trong văn học và báo chí có cùng phạm trù ngữ nghĩa nhưng biểu hiện ở cấp độ và sắc thái ngữ nghĩa khác nhau.

“*Nhân đạo*, có thể hiểu là những phẩm chất đạo đức thể hiện ở nhận thức, thái độ và hành vi sự thương yêu, quý trọng, chăm sóc và bảo vệ con người, nhất là những con người, những thân phận đang gặp những khó khăn bất trắc. *Nhân văn*, có thể hiểu là “thuộc về văn hóa của loài người”, tức là những giá trị văn hóa chung của loài người”³. Nói một cách cụ thể hơn thì *Nhân văn* có thể hiểu là những giá trị đẹp đẽ của con người (*Hiểu theo cách chiết tự thì Nhân là Con người, Văn - theo từ điển Hán-Nôm Hanosoft, là dấu vết của đạo đức lễ nhạc để lại trong quá trình giáo hóa con người, tạo nên vẻ đẹp rõ rệt được gọi là văn*). Theo đó, một tác phẩm có *tính nhân văn* phải thể hiện con người với những nét đẹp của nó, đặc biệt là những giá trị tinh thần như trí tuệ, tâm hồn, tình cảm, phẩm cách, hướng đến sự khẳng định và đề cao vẻ đẹp của con người. *Nguyên tắc tính nhân văn* trong báo chí nhấn mạnh đến việc báo chí đề cao, quý trọng, ca ngợi và bảo vệ những giá trị văn hóa chung của cộng đồng, vì cuộc sống và lợi ích chính đáng của con người, của

³ Trích *Cơ sở lý luận báo chí*, PGS – TS Nguyễn Văn Dũng biên soạn, Nxb Thông tin và Truyền thông năm 2018, Tr.319.

cộng đồng.

Tính nhân văn có vai trò vô cùng quan trọng đối với báo chí, nó là một trong những thước đo cơ bản để đo giá trị của hoạt động và tác phẩm báo chí. Hoạt động báo chí phải đảm bảo các nguyên tắc cơ bản như: tính khuynh hướng; tính khách quan, chân thật; tính nhân dân và dân chủ; tính dân tộc và quốc tế; tính nhân văn. Trong những nguyên tắc đó, có thể nói tính nhân văn có phạm vi rộng hơn cả, quan trọng hơn cả, nó hàm chứa và đòi hỏi phải thực hiện tốt tất cả các nguyên tắc khác. Đó là nguyên tắc được kết tinh từ khối óc, đi ra từ trái tim, lương tri của người làm báo và bám sát vào thực tiễn sinh động, mang hơi thở của đời sống. Nói cách khác, tính nhân văn mang tính kim chỉ nam, là ngọn đèn soi sáng để định hướng và dẫn dắt người hoạt động báo chí thực hiện tốt các nguyên tắc cơ bản của báo chí, từng bước rèn luyện, trưởng thành, mà trước hết là trở thành người làm báo chân chính. Sở dĩ báo chí tạo được niềm tin, sự trân trọng, đồng tình ủng hộ của chủ thể lãnh đạo, quản lý và công chúng xã hội cũng một phần là nhờ thực hiện tốt nguyên tắc tính nhân văn.

II. Những yêu cầu cơ bản và biểu hiện cụ thể của tính nhân văn trong báo chí

Tính nhân văn là hệ thống giá trị chung của loài người, của nhân loại. Đó là “hệ giá trị vừa rất trừu tượng, lại vừa biểu hiện rất cụ thể thông qua các sự kiện và vấn đề thời sự hàng ngày, thể hiện nhận thức, thái độ và hành vi ứng xử của con người. Trong báo chí truyền thông, đó là thái độ tiếp cận, đánh giá các sự kiện và vấn đề trong cuộc sống hàng ngày liên quan đến cộng đồng cũng như những số phận con người; đó là quan điểm, thái độ và những nỗ lực không mệt mỏi trong cuộc đấu tranh vì quyền con người, dân chủ, dân sinh, vì sự tiến bộ xã hội và những giá trị nhân đạo chân chính”⁴.

Như đã nói, tính nhân văn của báo chí là vấn đề có tính chất trừu tượng,

⁴ Trích *Cơ sở lý luận báo chí, Tiểu luận đã dẫn*, Tr.319.

nhưng lại rất cụ thể và hiện hữu trong mỗi tác phẩm hay sản phẩm báo chí, nó biểu hiện ở các cấp độ khác nhau. Trong phạm vi Tiểu luận này, xin được đề cập đến một số yêu cầu cơ bản và biểu hiện cụ thể của tính nhân văn trong báo chí như sau:

*** Thứ nhất, tính nhân văn của báo chí phải dựa trên nền tảng luật pháp và đạo đức.** Một nền báo chí nhân văn là nền báo chí dựa vững chắc trên nền tảng pháp luật và đạo đức. Một nền báo chí nhân văn, tích cực, lành mạnh sẽ có sức mạnh để bảo vệ những giá trị tốt đẹp trong cuộc sống, bảo vệ lợi ích tối cao của đất nước, quyền lợi thiết thân của người dân. Luật pháp thì bắt buộc, còn quy định đạo đức nghề nghiệp thì có sự ràng buộc về uy tín, đạo đức, tinh thần. Đạo đức và luật pháp không tách rời nhau. Tuân thủ đạo đức nghề nghiệp cũng chính là góp phần xây dựng đạo đức xã hội. Những ngọn bút thiếu đạo đức thì không thể góp phần xây đắp nền tảng đạo đức, tinh thần của xã hội. Trải qua chặng đường lịch sử 93 năm, chúng ta tự hào có một nền báo chí cách mạng, chính trực, giàu sức chiến đấu và tính nhân văn được xây đắp nên bởi những người làm nghề chính trực, đầy tinh thần cống hiến. Họ hằng ngày, hằng giờ âm thầm dấn thân với nghề, vì đất nước, vì nhân dân, vì lẽ phải trên đời.

*** Thứ hai, muốn nhân văn, báo chí trước tiên phải chân thật, khách quan và giàu tính chiến đấu.**

Báo chí là loại hình văn chương thiên về tính thời sự nên khi bàn về nâng cao tính nhân văn của tác phẩm phải chú trọng đầu tiên tới vai trò và chức năng của báo chí. Theo Luật Báo chí nhà nước CHXHCN Việt Nam thì báo chí có nhiệm vụ "*Phản ánh và hướng dẫn dư luận xã hội; làm diễn đàn thực hiện quyền tự do ngôn luận của nhân dân*", mặt khác, báo chí phải "*Bảo vệ đường lối, chủ trương, chính sách của Đảng, pháp luật của Nhà nước*". Do đảm đương cùng lúc hai nhiệm vụ trên nên báo chí thường xuyên phải đối đầu với những tình huống rất tế nhị và phức tạp, nhất là trong xã hội mở với nền kinh tế hội nhập hiện nay. Vì vậy, muốn nâng cao tính nhân văn trong báo chí,

người làm báo trước tiên phải đảm bảo tính chân thật, khách quan của tác phẩm báo chí, phải nâng cao tính chiến đấu cho ngòi bút của mình. Ngoài ra, phải kịp thời quan tâm đến việc nâng giắc cho những người cùng đường, tuyệt lộ, bị cái ác hoặc số phận đen đui dồn đến chân tường, bênh vực cho những con người không còn được ai bênh vực. Nhà báo chân chính phải thấy mình “mắc nợ” với những số phận, những sự việc cần được bảo vệ, thấy chừng nào sự thật chưa được phơi ra ánh sáng thì “ăn không ngon, ngủ không yên”...

Loại hình báo chí nào cũng phải tuân thủ theo Luật Báo chí và nguyên tắc hoạt động báo chí. Mọi sản phẩm báo chí phải đảm bảo tính khách quan, trung thực, phản ánh những vấn đề xuất phát từ thực tiễn của đời sống xã hội. Nhà báo phải chịu trách nhiệm về tin tức mình cung cấp cho bạn đọc, phải lựa chọn và lược thuật được các tin tức đề cập đến những sự kiện diễn ra trên các lĩnh vực. Mỗi tác phẩm báo chí phải phản ánh được đầy đủ, chính xác, khách quan các sự kiện được nêu ra; tránh những nhận xét, đánh giá mang tính đơn phương, chủ quan, cần theo dõi vấn đề và sự kiện một cách nghiêm túc, có cái nhìn đúng đắn và sâu sắc trước mọi vấn đề và bằng sự thận trọng của bản thân trong quá trình tác nghiệp. Thông tin đưa ra phải trung thực, chính xác, khách quan, mục đích trong sáng, đảm bảo tính nhân văn, nhân đạo. Do hiệu quả tác động của báo chí đến công chúng là rất lớn, chỉ cần một thông tin không chính xác, không khách quan được đưa ra sẽ gây ảnh hưởng xấu đến đời sống xã hội, làm phát sinh những phản ứng tiêu cực nên người làm báo không được bộc lộ những quan điểm, suy nghĩ, thái độ của mình một cách tùy tiện và vu vơ mà cần có sự nghiêm túc và thấu đáo; không được lấp liếm sự thật hoặc bóp méo thông tin; hiểu rõ những mối nguy hiểm mà thông tin của mình có thể gây ra cho xã hội. Tuy nhiên, cũng phải xác định rằng mọi sự thật đều có giới hạn. Chân lý ở thời điểm này, ở nơi này không có nghĩa sẽ là chân lý ở mọi nơi, mọi thời điểm.

Thời gian qua, chúng ta thấy rằng, báo chí đã bước đầu gánh vác những sứ mệnh, nên mặc dù số người sử dụng Internet và mạng xã hội ở Việt Nam

rất cao nhưng công chúng vẫn tin vào dòng thông tin chân thật có thể kiểm tra được trên báo chí. Sứ mệnh này cần phải tiếp tục phát huy hơn nữa bằng trách nhiệm, đạo đức nghề nghiệp và tài năng của các nhà báo và các cơ quan báo chí.

Thời gian qua, báo chí của chúng ta đã không ngừng chiến đấu để bảo vệ những giá trị cuộc sống, bảo vệ sự thật, bảo vệ công lý, bảo vệ những lợi ích tối cao, sống còn của đất nước, dân tộc, cũng như lợi ích thiết thân, sinh mệnh của từng người dân. Báo chí đã trực tiếp tham gia hiệu quả vào cuộc chiến chống tham nhũng, tiêu cực, chống bắt công xã hội, bảo vệ những người bị áp bức, bị chà đạp trong xã hội...Đó chính là nhân văn! Ngoài việc phản ánh tiếng nói của nhân dân còn có nhiều trường hợp thông qua báo chí không chỉ phản biện mà còn là cố vấn, tư vấn về chính sách. Nhiều chủ trương của Đảng, chính sách của Nhà nước và nhiều văn bản chỉ đạo cụ thể của Thủ tướng Chính phủ cũng căn cứ vào phản ánh của báo chí.

Qua chặng đường gần một thế kỷ xây dựng và trưởng thành, báo chí Việt Nam đã chứng tỏ và xứng đáng là "*vũ khí sắc bén của Đảng trên mặt trận tư tưởng - văn hóa trong các giai đoạn cách mạng; lực lượng tiên phong tuyên truyền đường lối đổi mới đất nước do Đảng ta khởi xướng và lãnh đạo; cổ vũ phong trào thi đua yêu nước, nhân rộng điển hình tiên tiến; phản ánh sinh động thực tiễn sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc; phát hiện, đề xuất nhiều vấn đề có ý nghĩa để Đảng, Nhà nước kịp thời điều chỉnh, bổ sung, phát triển đường lối, chủ trương, chính sách. Đồng thời, phê phán những quan điểm sai trái, hoạt động chống phá của thế lực thù địch, góp phần củng cố lòng tin của nhân dân vào Đảng, chế độ. Báo chí Việt Nam ngày càng khẳng định vai trò là diễn đàn của nhân dân, phương tiện phản biện xã hội tích cực; tham gia có hiệu quả cuộc đấu tranh phòng, chống tham nhũng, lãng phí, quan liêu và các tệ nạn xã hội. Nhiều nhà báo, cơ quan báo chí thể hiện rõ phẩm chất dân thân, quả cảm, bất chấp khó khăn, nguy hiểm, kiên quyết đấu tranh bảo vệ chân lý; tích cực tự học tập, tìm tòi, nghiên cứu, đổi mới nội*

dung, hình thức, công nghệ, nâng cao trình độ nghiệp vụ. Nhiều cơ quan báo chí phát triển theo hướng đa phương tiện, từng bước thích nghi, năng động hơn trong nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa; chủ động hội nhập quốc tế, nhưng giữ vững bản sắc báo chí cách mạng, truyền thống văn hóa dân tộc Việt Nam”⁵.

*** Thứ ba, báo chí phải định hướng, nâng đỡ, chỉ ra cái sai và góp phần tạo cơ hội để sửa sai, phục thiện.** Báo chí có trách nhiệm đưa tin và quyền được thông tin là quyền của độc giả. Nhưng, đằng sau mỗi bài báo là thân phận của một, thậm chí của nhiều con người, nhiều gia đình, dòng tộc. Bởi vậy mà cùng với trách nhiệm phải thỏa mãn quyền thông tin của độc giả, nhà báo còn phải có trách nhiệm với số phận của những con người khi mà họ trở thành nhân vật của mình. Trước khi tiếp cận vấn đề, gặp gỡ nhân chứng, đặt bút xây dựng tác phẩm, người làm báo cần phải tư duy, cân nhắc đến sự ảnh hưởng mà tác phẩm mang lại. Cần phải lưu tâm đến khía cạnh nhân văn và thận trọng khi nêu danh tính của những tội phạm là người chưa thành niên, danh tính của những nghi phạm của các vụ án trước khi được xét xử chính thức hoặc nạn nhân của các vụ tội phạm tình dục.

Đồn đuổi một con người vào bước đường cùng, kể cả khi họ đã mắc sai lầm bằng những thông tin moi móc đời tư một cách vô cảm trên mặt báo hoặc viết vụ án bằng góc nhìn chỉ thấy những chi tiết rùng rợn..., đều là thiếu tính nhân văn. Những bài báo như thế có thể sẽ được một bộ phận công chúng quan tâm nhưng không đem lại lợi ích gì cho xã hội, thậm chí đó là những liều thuốc độc không chỉ cho những người trực tiếp liên can mà còn là liều thuốc đầu độc công chúng. Báo chí khi đưa thông tin vụ án, để vừa đảm bảo tính hấp dẫn mà không bị sa vào rẻ tiền, giật gân, câu khách đòi hỏi người viết phải cất công tìm hiểu kỹ vụ việc. Dường như đằng sau mỗi vụ án đều có ít nhiều ẩn ức của người trong cuộc (*có thể là của nạn nhân, gia đình nạn*

⁵ Trích bài “*Xây dựng nền báo chí giàu tính chiến đấu và tính nhân văn*”, của tác giả Hồ Quang Lợi, Phó Chủ tịch Thường trực Hội Nhà báo Việt Nam, đăng trên *Tạp chí Quốc phòng toàn dân*, ngày 19/06/2017.

nhân và thủ phạm); không thể chỉ nhìn bề nổi của sự việc rồi mặc sức đưa ra lời phán xét. Cũng bởi vậy, tiêu chí nhân văn luôn là tiêu chí hàng đầu của báo chí, nhất là trong giai đoạn hiện nay, khi mà hiện tượng báo chí thông tin kiểu giết gân, câu khách đã và đang trở thành vấn nạn.

Đội ngũ nhà báo trong quá trình tác nghiệp, ngoài việc tôn trọng sự thật phải chú ý đến yếu tố nhân văn trong cách thể hiện, phải suy nghĩ đến hiệu quả, đến cái “hậu” về sau, nhà báo không nên vì lợi ích nhất thời mà bỏ quên tính nhân văn cao cả của báo chí. "Báo chí thông tin về tiêu cực, nhưng cố gắng luôn nhằm đạt được hiệu ứng tác động xã hội tích cực; viết về cái ác, nhưng làm thế nào khơi dậy và đề cao cái thiện; viết về khoảng tối hay đốm đen nhưng với mục đích là giúp công chúng tìm ra và đi tới khoảng sáng, bình minh;..."⁶.

**** Thứ tư, tính nhân văn còn đòi hỏi trong mảng đề tài mà báo chí quan tâm phải chú trọng hướng ưu tiên cho những sự kiện và vấn đề thời sự - mà nếu giải quyết được những vấn đề ấy sẽ giúp ích cho sự phát triển bền vững, nâng cao chất lượng cuộc sống.*** Báo chí nên hướng ưu tiên đề tài vào những vấn đề hữu ích, thiết thực để nói rộng tầm mắt, nói dài tầm tay của công chúng mình; không nên chăm chăm phản ánh những góc tù nước đọng, những đề tài xấu xí để đáp ứng nhu cầu thị hiếu của nhóm nhỏ tò mò thông qua các sự kiện giết gân câu khách dẫn đến hệ quả làm mờ, làm đen tấm gương phản chiếu cuộc sống, dần dần hạ thấp vai trò vị thế xã hội của báo chí và làm suy giảm niềm tin của công chúng.

Mỗi buổi sáng, có rất nhiều người đã hình thành thói quen khởi động một ngày mới bằng cách đọc, xem tin tức báo chí. Phải chăng, chúng ta đều lạc quan, phấn chấn, yêu đời hơn khi được đón đọc những thông tin tươi sáng; thấy yêu thương con người hơn, tin tưởng vào cuộc đời hơn thấy những tấm gương nhân ái có hành động đẹp vì cuộc sống, vì cộng đồng. Và mấy ai vui

⁶ Trích *Cơ sở lý luận báo chí, Tiểu luận đã dẫn*, Tr.327 - 328.

được, mấy ai không băn khoăn, nặng lòng khi liên tục thấy những tin tức tiêu cực, xấu xí, nói dối vào lòng ta cảm giác bất an. Liệu ta có vui không, có thêm phần khởi yêu đời và cảm thấy tràn đầy năng lượng khi ngoài kia có biết bao niềm đau, nỗi buồn, sự xót xa?! Vì vậy, đề tài mà báo chí quan tâm, phản ánh cũng thể hiện tính nhân văn sâu sắc. "Thông tin báo chí không nên là tiếng kèn đám ma, cũng không nên lúc nào cũng tiếng kèn đám cưới; thông tin báo chí nên là tiếng kèn xung trận, có thể thổi vào trí tuệ và cảm xúc của lòng người sức mạnh của niềm tin. Niềm tin là sức mạnh mềm của cộng đồng không bao giờ cạn kiệt, ngược lại, nó là nguồn sức mạnh vô biên, nếu báo chí biết khơi dậy, củng cố và nhân lên trong mỗi con người thông qua giá trị của tin tức hàng ngày cung cấp cho công chúng"⁷.

*** Thứ năm, báo chí phải lựa chọn góc nhìn, góc tiếp cận đúng đắn.**
Cùng viết về một đề tài, một sự kiện, nhưng việc lựa chọn góc nhìn, góc tiếp cận thế nào lại là vấn đề rất quan trọng, góp phần tạo nên giá trị nhân văn của tác phẩm báo chí.

Lấy ví dụ sự kiện sau đây (mượn từ Nassim Taleb): Một chiếc xe lái qua một cây cầu, và cây cầu sập. Giới truyền thông tập trung vào điều gì: Xe? Người trong xe? Nơi người lái xe đến? Nơi người lái xe dự định đi? Trải nghiệm mà nạn nhân đã phải trải qua trong vụ tai nạn (nếu còn sống)?... Nhưng tất cả những điều đó chẳng đáng để chúng ta phải bận tâm nhiều. Thế thì cái gì đáng để bận tâm? Đó là tại sao cây cầu sập? Đó mới chính là mối nguy hiểm tiềm tàng, có thể đang ẩn nấp trong các cây cầu khác nữa. Tuy vậy, trên thực tế người ta lại hay tập trung đưa tin về những điều chẳng mấy quan trọng kia. Phải chăng vì chiếc xe ấy hào nhoáng, nó gây ấn tượng cảm xúc mạnh? Hay bởi vì nhân vật chính là một con người chứ không phải một vật vô tri khác? Không. Điều quan trọng, lý do cơ bản nhất đó chính là việc khai thác những khía cạnh đó để đưa tin thì nhàn và tốn ít chi phí hơn nhiều so với

⁷ Trích *Thử bàn về hàm lượng văn hóa và tính nhân văn của báo chí hiện nay* của PGS - TS Nguyễn Văn Dững.

việc đi phân tích các cây cầu. Nói như vậy để thấy rõ sự khác biệt, sự hi sinh, dấn thân của người cầm bút lựa khi lựa chọn giá trị nhân văn cho sản phẩm tinh thần của mình thay vì lựa chọn sự an nhàn, chỉ chú trọng về số lượng tin tức mình đưa ra.

Việc lựa chọn góc nhìn, góc tiếp cận đúng đắn trong hoạt động báo chí thể hiện tính nhân văn rất lớn vì khi tiếp cận sự kiện và vấn đề thông tin, nhà báo chân chính phải luôn tư duy, chọn lựa góc nhìn để làm ánh lên những giá trị nhân bản. Người làm báo phải hiểu rõ báo chí là phải làm rõ bản chất của sự việc, sự thật chứ không phải là đi mô tả đầy đủ, chi tiết tất cả những gì diễn ra vì những hiện tượng, bề mặt đôi khi không phải là bản chất của sự việc. Ngay cả nửa sự thật cũng không phải là sự thật. Cho nên, bản chất của sự thật có được làm rõ hay không, được làm rõ ở mức độ nào phụ thuộc rất nhiều vào chủ quan của người làm báo. Nếu người làm báo chính trực và có năng lực thì sẽ làm rõ được bản chất sự việc, tìm ra sự thật. Còn nếu anh không chính trực, lại kém cỏi về nghiệp vụ nữa thì chắc chắn, bản chất của sự việc sẽ bị thiên lệch, thậm chí bị đánh tráo.

Ví dụ như trong thông tin vụ án, nếu người viết chỉ mô tả tội ác đơn thuần mà không lý giải nguyên nhân gây án, không rút ra những bài học ứng xử, bài học đạo đức cho công chúng thì tác phẩm báo chí đó không thể tạo ra tác động tích cực với công chúng. Là người cầm bút chân chính, chắc cũng không ai muốn có vụ án xảy ra để mình có tin, bài. Vì vậy, ngoài ý nghĩa đáp ứng thông tin đơn thuần, việc viết tin, bài về vụ án còn có ý nghĩa cảnh tỉnh công chúng; giúp công chúng rút ra những bài học xử thế để tránh lặp lại những vụ việc tương tự trong cuộc sống. Tất nhiên, cũng có những thông tin tự thân nó đã là một bài học cảnh tỉnh, song đa phần vẫn cần sự phân tích, đánh giá một cách thấu đáo của người viết. Điều này giải thích tại sao lại có hiện tượng: Cùng phản ánh về một vụ việc, có bài báo khiến độc giả thương cảm, muốn chia sẻ nhiều với gia đình nạn nhân, trong khi có bài khiến độc giả đọc xong chỉ thấy rùng mình ghê sợ hoặc thấy giận dữ, ác cảm,...

Có một thực trạng dễ nhận thấy là trong các bài viết vụ án, thủ phạm gây án thường bị chỉ trích, lên án, thậm chí gay gắt bằng lời đánh giá của người viết mà hầu như không có cơ hội được nói lại. Thủ phạm cũng ít khi được người viết đặt trong bối cảnh chung (*môi trường sống, hoàn cảnh gây án,...*). Dường như khi một người gây án, bất chấp nguyên nhân thế nào, nhân thân, quá khứ của họ ra sao, nhiều cây bút cứ lẫn xả vào mà "tổng sỉ vả" và "bôi" lên họ đủ thứ hình thù kỳ quái, như thể họ là con thú khát máu ngay từ lúc lọt lòng, trong khi chúng ta đều biết rằng, ranh giới để biến một người từ một công dân bình thường sang một tên tội phạm đôi khi lại rất đổi mong manh. Góc nhìn như thế chưa đảm bảo nguyên tắc nhân văn.

Trước biến cả thông tin hiện nay, việc lựa chọn góc nhìn, thái độ tiếp cận sự việc của nhà báo là hết sức quan trọng. Phải làm sao để báo chí cung cấp những thông tin trí tuệ, thấu hiểu, vượt lên thông tin xô bồ, thị hiếu rẻ tiền. Nó là tiêu chí để phân biệt đẳng cấp của nhà báo này với nhà báo khác; cũng là một cách để thể hiện tư cách, đạo đức nhà báo. Ngay trong thông tin sự kiện về những vụ án mạng dã man, vẫn có thể tìm lựa những gì không làm đau thêm nỗi đau của người trong cuộc, không làm cho công chúng và cộng đồng bị lụy và cuộc sống đen tối thêm. Thiết nghĩ, một khi anh cầm bút chỉ để nhằm nhằm có được những bài viết thu hút sự chú ý của độc giả bởi những tình tiết câu khách rẻ tiền, chà đạp lên nhân phẩm của con người thì dù có thông minh sắc sảo bao nhiêu, cách nhìn sự việc của anh vẫn khó tránh được định kiến, thiên lệch.

**** Thứ sáu, ngôn từ và giọng điệu trong tác phẩm cũng là công cụ quan trọng trực tiếp biểu hiện tính nhân văn của thông tin báo chí; là một tiêu chí quyết định đẳng cấp văn hóa và tính chuyên nghiệp của nhà báo.*** Cũng là giọng điệu chỉ trích phê phán, nhưng dùng từ chỉ trích phê phán thế nào cho “lọt tai, lọt mắt” để công chúng có thể chấp nhận và bài viết thể hiện sự thiện chí và cái tâm sáng của người viết, tránh dùng từ ngữ chỉ trích, thỏa mạ hoặc gây sốc; phải chú ý lựa chọn từ ngữ sử dụng tương thích với bản chất

của sự kiện giao tiếp, tính chất, mục đích và bối cảnh thông tin. Giữa việc chọn lựa chi tiết và cách dùng từ ngữ giọng điệu liên quan mật thiết với nhau. Ngôn ngữ báo chí, chủ yếu là ngôn ngữ sự kiện; người viết nên đề cho sự kiện và chi tiết giao tiếp trực tiếp với công chúng; đề cho sự kiện và chi tiết nói lên bản chất sự kiện, vấn đề thông tin và ý đồ, ý định của nhà báo; nhà báo không cần và không nên dùng từ ngữ khoa trương, sáo rỗng, bốc lên làm cho thông tin sự kiện trong bài viết nhẹ tênh, nhạt nhẽo, thậm chí sự kiện thông tin bị sai lệch, bóp méo.

Ngoài ra, nhà báo cần chú trọng giữ gìn sự trong sáng và góp phần tạo ra sự giàu đẹp cho Tiếng Việt. Nhà báo phải luôn trau dồi ngôn ngữ; tránh những lỗi về ngữ pháp, cú pháp, ngữ nghĩa; tránh dùng quá nhiều từ ngữ ngoại quốc; kiên quyết chống lại các hành động không tôn trọng, hạ thấp vai trò, ý nghĩa của Tiếng Việt trong đời sống xã hội.

III. Thử đo hàm lượng tính nhân văn trong một số tác phẩm và hoạt động báo chí hiện nay

Báo chí truyền thông là thông tin, là bình luận, là định hướng dư luận xã hội, là cầu nối giữa bạn đọc, bạn nghe và xem đài với các cơ quan công quyền. Báo chí – đặc biệt là báo chí xã hội chủ nghĩa có tính nhân văn cao cả và sâu sắc. Báo chí đã và đang góp phần không nhỏ trong việc tạo ra một xã hội dân chủ, văn minh, tôn trọng con người, một xã hội mà tính nhân văn ngày càng nở hoa đơm trái ngọt ngào tạo nền tảng cho sự phát triển của xã hội.

Để có một xã hội minh bạch, dân chủ hơn và vì quyền được thông tin của người dân, trên thực tế, không hiếm những phóng viên bị cản trở, đe dọa và hành hung, bị tước phương tiện tác nghiệp khi đang hoạt động nghề nghiệp đúng pháp luật. Ở những nơi môi trường pháp lý còn lỏng lẻo, bất cập, tinh thần thượng tôn pháp luật còn yếu kém, nhà báo rất dễ trở thành mục tiêu tấn công của một số kẻ xấu với nhiều chiêu thức từ mua chuộc đến ép buộc, đe

dọa, hành hung... Thế nhưng, nhiều nhà báo, nhiều cơ quan báo chí vẫn kiên định, giữ vững tính chân thật, khách quan của báo chí, không ngừng tự bồi dưỡng để nâng cao năng lực, mài rũa thêm tính chiến đấu cho ngòi bút của mình để đưa tới công chúng những thông tin giá trị, góp phần xây dựng một xã hội lành mạnh.

Ví như mới đây, khi xảy ra vụ việc phức tạp ở Đồng Tâm (Mỹ Đức, Hà Nội), nhiều phóng viên, nhà báo đã lập tức lên đường, quyết vào tận nơi để mong sao trả lời được câu hỏi: Điều gì khiến người dân bức xúc, kích động đến thế? Có nhà báo chấp nhận làm “con tin” để được trao đổi, phỏng vấn, hiểu được tâm tư, nguyện vọng của bà con. Những dòng tin, bài viết nhân văn ấy không chỉ được bạn đọc đón nhận mà còn là bằng chứng sinh động bác bỏ những luận điệu xuyên tạc về sự việc này... Điều đó thêm lần nữa khẳng định làm báo là phải đau đầu đau với nỗi đau, nỗi khổ của nhân vật mà mình muốn giúp đỡ. Nhà báo phải dấn thân, lăn lộn khắp “hang cùng ngõ hẻm”, đến cả nơi nguy hiểm để tìm ra sự thật chứ không phải ngồi phòng điều hòa, đi xe hơi... và viết bài... “lá cải”.

Hay vụ án “Lập quỹ trái phép ở Nông trường Sông Hậu” mà chị Trần Ngọc Sương (*Ba Sương*) là bị cáo, là kẻ phạm tội (*lãnh án 8 năm tù và bồi thường 4,3 tỷ đồng*) theo tuyên án của tòa sơ thẩm và phúc thẩm. Báo chí lập tức lên tiếng. Báo chí không bàn luận việc tòa tuyên án như vậy là đúng hay chưa đúng, bởi đó là trách nhiệm và thẩm quyền của tòa án, của luật pháp. Tòa xử theo luật, theo chứng cứ, theo hồ sơ, ai sai thì xử tù, ai bị xử oan thì được minh oan. Tất cả đã có sự minh định của pháp luật. Báo chí thực hiện chức năng thông tin, thông tin dư luận, cho rằng vụ án này có cái gì đó chưa ổn về tính nhân văn, vụ án chưa được dư luận xã hội đồng tình. Trước hết, về dư luận xã hội, trong con mắt của người dân, người anh hùng lao động của thời kỳ đổi mới này là người “biết thương dân”, biết đổi thay cái nghèo, biến cái khó, cái nghèo của một vùng đất sinh lầy nghèo đói thành vùng đất trù phú. Chị Ba Sương không tư túi; ai nghèo, ai khó, bất cứ họ là ai, chị đều có

mặt với một thái độ chân thành, giàu lòng nhân ái. Và vụ án đã được xem xét ở cấp tòa án cao hơn, bởi dư luận, hiệu ứng xã hội của vụ án này được rất nhiều người quan tâm. Và cuối cùng, cái kết đẹp, công bằng, nhân văn đã thành hiện thực. Để có được kết quả đó, báo chí đã thể hiện tính nhân văn kịp thời trong một vụ việc rất cần lên tiếng.

Hoặc vào tháng 11-2009, báo chí công bố nhiều bài viết, những phóng sự ảnh về các băng nhóm lợi dụng lòng tốt của nhiều người, chặn dất hàng chục, thậm chí hàng trăm cụ già 70 - 80 tuổi bệnh tật, lưng gù đi ăn xin, bán vé số kiếm tiền để cung phụng bọn mất tính người, đã làm dấy lên làn sóng phản nộ của dư luận. Tại sao trong một xã hội tốt đẹp, đất nước đổi mới, cái nghèo, cái khó, cái không công bằng đang bị xua tan, mà lại có một sự thật đau lòng như thế. Báo chí đã cảnh báo, đã rất nhân văn khi có những phóng viên dũng cảm bỏ ra bao công sức – kể cả sự nguy hiểm để điều tra, phanh phui một sự thật đau lòng, dóng lên một tiếng chuông để xã hội vào cuộc, để xã hội ta, đất nước ta không còn những tồn tại hết sức nhức nhối đối với những người già như thế.

Báo chí còn góp phần quan trọng trong việc đưa phản biện xã hội đặc biệt là phản ánh về những thông tin có thể có liên quan đến chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước. Tiêu biểu nhưng những loạt bài mà báo chí đưa tin về dự án quy hoạch, thay thế cây xanh ở Hà Nội đã buộc các nhà lãnh đạo, quản lý không thể né tránh trước dư luận xã hội, không để sự việc rơi vào im lặng, "chìm xuống" hay "xử lý nội bộ". Nhiều dự án khác bất hợp lý, có nguy cơ gây tổn thất lớn cho kinh tế, chính trị, xã hội của đất nước cũng đã bị hủy bỏ hay đình lại để xem xét một cách thấu đáo hơn cũng nhờ có sự vào cuộc kịp thời của báo chí, nhờ sự trấn trở, lo lắng, sự khó nhọc tìm hiểu, phân tích thấu đáo của những nhà báo có tâm và có tầm. Ví dụ như dự án dự án đường cao tốc Bắc Nam, dự án khai thác Bô xít, hay dự án Đơn vị hành chính - kinh tế đặc biệt (*Luật đặc khu*),...

Tuy nhiên, bên cạnh những thành tựu đó, không thể chối bỏ một thực tế

là những năm gần đây, có một bộ phận người làm báo đã vi phạm những chuẩn mực đạo đức nghề nghiệp với nhiều biểu hiện, mức độ khác nhau. Có những hiện tượng hoặc là vô tình, non kém năng lực tác nghiệp, hoặc là hữu ý vi phạm đạo đức nghề nghiệp, đưa đến nhiều hậu quả đáng tiếc, làm mai một hình ảnh của người làm báo, dẫn đến công chúng mất niềm tin vào báo chí. Có một bộ phận nhỏ nhà báo bị hút theo sự cám dỗ vật chất, bị thao túng, ràng buộc bởi các mối quan hệ xã hội, vì động cơ vụ lợi, từ đó có những hành vi sai trái cả về mặt luật pháp cả về mặt đạo đức. "Những hành vi sai trái đó có thể và trên thực tế đã gây tác hại to lớn đối với các cơ quan, doanh nghiệp, tập thể, khiến có doanh nghiệp đã bị phá sản trước khi được minh oan. Cũng có những hành động chĩa mũi tấn công vào cá nhân, vi phạm đời tư, xúc phạm nhân phẩm và danh dự của công dân, khiến cho một số người bị áp lực, bức bách về tinh thần, quá sức chịu đựng đến mức phải tự tử. Đó là sự không tử tế, thậm chí rất ác độc"⁸.

Trong những hành vi không chuẩn mực trong hoạt động báo chí, có hành vi vừa vi phạm đạo đức, vừa vi phạm cả pháp luật. Đặc biệt, khi báo chí điện tử và mạng xã hội phát triển ngày càng mạnh mẽ, công nghệ truyền thông đang tạo ra những cơ hội lớn cùng với những thách thức gay gắt với nghề báo, thực trạng vi phạm đạo đức báo chí, xa rời chuẩn mực truyền thống ngày càng đáng lo ngại... dẫn đến ngày càng có nhiều bài báo thiếu tính nhân văn với những biểu hiện rất đa dạng và ở nhiều mức độ, thậm chí có mức độ nghiêm trọng. Chúng ta có thể điểm qua một vài biểu hiện cụ thể về vấn đề thiếu tính nhân văn trong một số hoạt động báo chí và tác phẩm báo chí hiện nay như:

Một là, chưa đảm bảo tính chân thật, khách quan và thiếu tính chiến đấu. Ngày nay, sự phát triển của công nghệ thông tin, truyền thông vừa là cơ hội, vừa là thách thức to lớn đối với xã hội và báo chí. Với số người sử dụng

⁸ Trích *Đạo đức báo chí: Nền tảng của báo chí nhân văn*, đăng trên Infonet ngày 21/06/2016 của nhà báo Bình Minh.

Internet, mạng xã hội, điện thoại di động thông minh cao như hiện nay, người làm báo ngày càng đối mặt với sức ép và cạnh tranh gay gắt của mạng xã hội, mà hệ quả của nó là sự chạy theo thị hiếu tầm thường với kiểu làm báo giật gân, câu khách, coi nhẹ tính chính xác, trung thực, trách nhiệm xã hội của báo chí và người làm báo. Cũng từ đó Diễn đàn Nhà báo trẻ đã trao nhiều Giải Kèn kèn cho các bài báo, tit bài mang tính chất phản cảm dựa trên tiêu chí "sai, hại, ác, sốc, sến, nhảm, không chuẩn mực và vụ lợi". Ví dụ như bài báo "Vụ thay thế cây ở HN: Nhân dân ủng hộ, đồng tình" của báo Văn hóa bởi bài báo cho thấy rõ sự hồ đồ vội vã, thiếu căn cứ, thiếu tính chân thật, khách quan. Hay như bài "Ai mừng tuổi con tôi 20 ngàn, tôi mừng trả lại gấp 10 lần" và bài phỏng vấn LS Trần Đình Triển về vụ thanh tra báo Người Cao tuổi đăng trên Báo điện tử VNN vì một bài có nhiều chi tiết phi thực tế, cố tình tạo ra sự chia rẽ dẫn đến miệt thị "dân quê - thành phố" thông qua việc thực hiện một phong tục đẹp đầu năm là mừng tuổi; còn một bài thì lại chọn một chuyên gia pháp biểu về vấn đề pháp lý mà chuyên gia này lại có hiềm khích cá nhân với đối tượng bị phản ánh.

Đáng nói là gần đây nổi lên là hiện tượng thiếu trách nhiệm, không kiểm chứng thông tin, dẫn đến thông tin sai, thiếu khách quan. Nhiều người làm báo khai thác thông tin nước ngoài, trên mạng xã hội nhưng thiếu chọn lọc, không kiểm tra độ chính xác dẫn đến cung cấp những kiến thức sai lệch, gây hậu quả, thiệt hại lớn cho người dân. Ví dụ như vụ thông tin sai lầm về việc ăn bưởi có thể gây ra nguy cơ ung thư vú. Có những loạt bài báo thì khai thác quá sâu, quá đậm các vụ thảm án, thậm chí thuê dợt về những người liên quan. Như vụ án giết người của Nguyễn Hải Dương và đồng bọn vào tháng 7/2015, báo chí góp phần làm cho vụ việc nổi tiếng hơn khi khai thác quá sâu chuyện đời tư của những nạn nhân. Thậm chí có báo còn thuê dợt con gái út của họ là con của “kẻ sát nhân” để tăng sự ly kỳ, hấp dẫn... khiến dư luận rất căm giận, có cái nhìn không thiện cảm về báo giới.

Thậm chí có những vi phạm nghiêm trọng cần nghiêm khắc lên án và

trừng phạt đích đáng như vụ việc đưa tin nước mắm truyền thống Asen gây ra những thiệt hại to lớn cho ngành sản xuất truyền thống và mang đậm nét văn hóa của đất nước ta. Sau khi một tờ báo và VINASTAS (Hội Tiêu chuẩn và Bảo vệ người tiêu dùng Việt Nam), công bố kết quả chương trình khảo sát chất lượng của 150 mẫu nước mắm thành phẩm đóng chai của 88 nhãn hiệu được sản xuất tại các cơ sở tại 19 tỉnh, thành phố trên toàn quốc với kết luận mập mờ, không giải thích rõ loại nào độc hại, loại nào không độc hại, thì hầu như cùng lúc, một cuộc tiến công nước mắm truyền thống được triển khai trên 50 tờ báo với 170 tin, bài công bố kết quả khảo sát có nội dung sai sự thật. Cuộc tiến công đã gây hoang mang trong người tiêu dùng, nước mắm truyền thống bị tẩy chay, các địa phương sản xuất nước mắm truyền thống lâm vào khó khăn, nhiều người lao động mất việc làm, cá đánh bắt từ biển không được thu mua, ảnh hưởng nghiêm trọng tới người tiêu dùng, tới thương hiệu hàng hóa của Việt Nam trên thị trường quốc tế. Cũng cần lưu ý, khi chiến dịch triệt hạ nước mắm truyền thống vào lúc cao trào thì trên thị trường lại xuất hiện loại sản phẩm được giới thiệu “nước mắm an toàn”, khiến người quan tâm không khỏi đặt câu hỏi về một thủ đoạn cạnh tranh không lành mạnh? Đây bị coi như một vết nhơ của ngành báo chí, là tiếng chuông lớn gióng lên cảnh báo về sự băng hoại trầm trọng về đạo đức của một số nhà báo. 50 tờ báo đã bị xử phạt, trong đó có những nhà báo đã bị xử lý nghiêm theo pháp luật.

Một điều cần chú ý là tính nhân văn không chỉ thể hiện trong tác phẩm mà nó còn thể hiện chung trong diện mạo toàn cảnh của báo chí, thậm chí kể cả khi không có tác phẩm. Cụ thể, trong khi hàng loạt cơ quan báo chí thông tin nhiều chiều, giám sát và phản biện xã hội để đi đến cùng bản chất vụ việc, lật tẩy hàng loạt sai phạm nghiêm trọng (có thể nói là sai toàn diện) của chính quyền, bảo vệ quyền và lợi ích chính đáng của người nông dân trong vụ việc cưỡng chế đất của chính quyền huyện Tiên lãng (Thành phố Hải Phòng), thì không ít cơ quan báo chí, nhất là những cơ quan báo chí cận kề trên địa bàn hoặc gần bó sát sườn với nông dân, lại hoặc là im lặng, hoặc là ra sức bảo vệ

những sai phạm và đứng về phía chính quyền địa phương. Rất đáng tiếc là những trường hợp tương tự không còn là đơn lẻ trong báo chí nước ta hiện nay, nhất là báo chí địa phương. Đó không chỉ là vô cảm, mà là biểu hiện quay lưng lại với công chúng và nhân dân mình, báo chí đã mất đi tính chiến đấu, trở thành công cụ trang trí và bảo vệ cho cái sai trái, nhất là sai trái của những kẻ nắm trong tay quyền lực. Đó cũng là biểu hiện phi văn hóa truyền thông, càng trái với tính nhân văn của báo chí cách mạng.

Hai là, miêu tả chi tiết những vụ thiên tai, tai nạn hay những vụ án rùng rợn, gây phản cảm, khoét vào nỗi đau của nạn nhân và người thân; thậm chí đẩy nạn nhân đến quyết định tiêu cực; gián tiếp tra tấn, khủng bố tinh thần của công chúng. Giá trị cốt lõi của đạo đức nghề nghiệp báo chí là tính trung thực; thông tin chính xác, đúng đắn là sứ mệnh của báo chí. Nhưng chân thực không có nghĩa là miêu tả tỉ mỉ, đưa hết mọi việc lên mặt báo mà là phải chỉ ra đúng bản chất sự việc bằng sự khách quan, công tâm... Trong cơn lốc xoáy của nền kinh tế thị trường, một số nhà báo đi ngược lại với tiêu chuẩn đạo đức nghề nghiệp.

Quyền được biết sự thật của công chúng là đòi hỏi chính đáng mà báo chí phải thông tin nhưng nếu không đứng ở góc độ đạo đức thì chính nhà báo lại là kẻ tiếp tay hoặc gián tiếp gây ra tội ác. Khi viết về một vụ việc nào đó mang tính bi kịch gia đình, người viết cần đặt mình vào hoàn cảnh của người trong cuộc trước dư luận xã hội, cần quan tâm đúng mức tới “sức chịu đựng” của các thành viên, nhất là các thành viên trẻ tuổi trong gia đình họ. Khi viết về những ông bố bà mẹ phạm tội gì đó, mặc dù đó là sự thật mười mươi, nhưng lại làm cho con cái họ bị áp lực dư luận, đến mức phải chọn cái chết để tránh sự nhục mạ của công luận thì rõ ràng bài viết đó, tấm ảnh đó rất kém tính nhân văn, người phóng viên, người biên tập viên đó cũng kém tính nhân văn. Đơn cử như trường hợp cô bé H 13 tuổi mang thai ở Vĩnh Long bị phơi bày vào tháng 4/2017. Khi báo chí đưa tin quá dày và chi tiết đã khiến 2 “nhân vật” phải tự tìm đến cái chết vì không chịu nổi búa rìu dư luận. Như

vậy đứa trẻ bị 2 lần “giết”, một lần bị tên yêu râu xanh giết và 1 lần do báo chí giết. Hoặc khi đưa tin về người mẹ bị nhiễm HIV, có bài báo lại đưa cả tên, ảnh rõ ràng, làm ảnh hưởng đến người thân, nhất là những đứa trẻ, làm họ bị kỳ thị, xa lánh, cuộc sống vốn đã khó khăn lại càng trở nên khốn khó hơn, có trường hợp vì vậy đã phải chuyển nhà, bỏ xứ đi nơi khác.

Nhắc lại vụ thảm án ở Bình Phước, khi vụ án mạng trở thành tâm điểm dư luận báo chí, đồng chí Trương Minh Tuấn (*thời điểm đó đang là Thứ trưởng Bộ Thông tin và Truyền thông*) đã buộc phải chỉ đạo các báo ngừng đưa những thông tin giật gân, câu khách, chạm đến nỗi đau của nạn nhân, xã hội. Đồng chí đã phải thốt lên rằng: “Tôi thật bất ngờ trước một lượng thông tin khổng lồ của các tờ báo về vụ án mạng đau lòng ở Bình Phước. Khổng lồ ở đây là mật độ dày đặc trên các báo, nhất là báo điện tử và mạng xã hội. Thực tế, đó chỉ là những thông tin được nhào nặn để kích thích sự tò mò”. Phải chăng đó là một trong những lý do để một số người hiện nay ví nhà báo là Kền kền, chỉ chờ có vụ án, có tang thương, chết chóc là nhao tới.

Ba là thương mại hóa báo chí, chạy theo những thị hiếu rẻ tiền, đưa tin, bài, hình ảnh giật gân, câu khách, kích động, kích dục, thiếu văn hoá, thiếu tính thẩm mỹ, thiếu nhân văn và phản giáo dục... làm ô nhiễm môi trường xã hội.

Không chỉ khi xảy ra những vụ án hình sự “đẫm máu”, “kền kền” báo chí giờ đây còn xuất hiện trong nhiều “biến thể” khác nhau, trong nhiều môi trường khác nhau. Có thể đó là khi một doanh nghiệp gặp khủng hoảng trong hoạt động sản xuất kinh doanh hay truyền thông; Là khi một chính khách hay doanh nhân không may “sa cơ lỡ vận”; Là khi một hoa hậu ngủ trên máy bay trong tư thế hở hên... Hay tìm mọi chiêu thức để làm “nóng” sự việc, rút tít giật gân, ly kỳ, “sốc, sến, sex”, chăm chăm vào chuyện “tiền, tình, tù, tội”, moi móc chuyện đời tư, miêu tả tỉ mỉ, rùng rợn chuyện vụ án, v.v. Vì thế, làm mai một hình ảnh của người làm báo, làm suy giảm niềm tin của công chúng vào báo chí; tạo cảm giác bức bối, làm ô nhiễm môi trường tinh thần, văn hóa

- xã hội, ngôn ngữ Việt; vi phạm nghiêm trọng tính chân thực của báo chí.

Khi đọc những tác phẩm đưa tin về vụ án, điều chúng ta nên quan tâm nhất là bản tin, bài báo đó dù đề cập đến những mặt trái của cuộc sống, thậm chí tội ác, nhưng đem lại giá trị nào cho cuộc sống? Liệu trong đó có câu chuyện nhân văn, tình người; những bài học cảnh giác, bài học về ứng xử, về kiểm chế cảm xúc không tích cực, về những lỗ hổng trong cơ chế chính sách, luật pháp cần phải khắc phục?... Nhưng hiện nay có một số nhà báo lười trau dồi kiến thức, ngại lặn lội, tìm hiểu, thích sự hào nhoáng bề nổi, hành xử báo chí kiểu ăn xổi, câu view bằng mọi giá, chạy theo số lượng, chỉ chăm chăm mô tả tình tiết ghê rợn, giật gân của vụ án,... khiến cho một lượng lớn độc giả cảm thấy hoang mang khi mỗi lần mở trang báo thì dường như các thông tin tiêu cực đang ngày càng áp đảo. Cách thức tiếp cận và kiểu cách thông tin sự kiện như vậy liệu báo chí có khoét sâu thêm nỗi bất hạnh của người thân của nạn nhân và tra tấn công chúng mình?

Chạy theo xu hướng giật tít, cường điệu hóa vấn đề để kích thích sự tò mò, chú ý của công chúng nhằm câu view, thậm chí nhiều tờ báo, nhà báo còn làm mất đi lòng tự trọng nghề nghiệp khi viết và cho đăng tải những bài báo rẻ tiền, sử dụng ngôn từ bừa bãi, làm ảnh hưởng đến sự trong sáng của Tiếng Việt và tra tấn công chúng của mình. Xin được trích dẫn ra đây một đoạn trong bài viết *Đạo đức và pháp luật làm nên nền báo chí nhân văn* của tác giả An Nhiên đăng trên Báo điện tử Bình Phước: *"Đằng sau những con chữ tưởng như khô khan lại tác động không ít đến công chúng. Thế mà mỗi ngày vào các trang báo mạng, báo mạng chính thống, đặc biệt là mục "tin nóng" không ít người vẫn phải bức xúc vì thường xuyên "đập vào mắt" những bài có ngôn ngữ dung tục như: "Nô lệ tình dục trải lòng về quá khứ vén váy kiếm tiền ở Mỹ (Zing.vn - ngày 15-6-2017); "Xiêu lòng ngắm thiên thần nội y mơ màng giữa biển khơi" (Dân Việt, 14-6-2017) hay "Mỹ nữ mặc bikini hái dưa, cười tỏa nắng khiến dân mạng sôi sục" (Một Thế Giới đăng ngày 8-6-2017) và báo Dân Việt đăng lại sau một ngày với tít đã đổi "Hotgirl xinh đẹp mặc*

bikini hái dừa làm dân tình xôn xao”. Cùng những bình luận về sự “nóng bỏng” của các cô gái xinh xắn mặc bikini với đủ kiểu uốn éo khoe thân, tác giả còn chủ quan phán đoán ông sẽ phải “sôi sục”, “choáng”, “ngất”... vì những tấm hình đó.

Lại có tác giả giật tít “Bà xã Tuấn Hưng gọi cảm chồn khuê phòng khiến anh em “mất ngủ” (Dân Việt đăng ngày 12-6-2017). Phóng viên này đã “bất chấp” nhiều thứ, kể cả đạo đức nghề báo khi xâm phạm đời tư của người khác, rêu rao hình ảnh nhạy cảm “ăn cắp” được từ facebook cá nhân. Người này còn cho rằng, đàn ông mất ngủ vì “Hương Baby để lộ nhiều khoảnh khắc gọi cảm “hết nấc” ở trong phòng ngủ”... Sao lại có thể thô thiển bắt đàn ông phải “mất ngủ” vì... vợ người khác như thế (!?)”...

Lại nhớ vào tháng 6/2013, Nick Vujicic đến Việt Nam là một sự kiện truyền thông rất lớn. Sự xuất hiện của Nick đem lại sự hứng khởi, hưởng ứng rất lớn bởi anh là biểu tượng cho nghị lực, ý chí vươn lên của con người. Khi đó, một tờ báo điện tử nhân sự kiện này đã giật tít bài *“Chuyện ấy” của những người như Nick*. Gần như ngay lập tức, tít bài này gây sốc lớn trên diễn đàn. Về nội dung bài viết không vấn đề gì, viết về vấn đề sex của người khuyết tật. Thế nhưng, tít bài đã “giết chết” bài viết. Nhiều thành viên đã đề nghị Ban quản trị diễn đàn có hình thức tỏ thái độ với những hình thức câu khách như thế, nghĩa là ăn theo tên của một người khuyết tật nổi tiếng một cách độc ác. Cũng nói về giật tít, chắc chắn mấy ai có thể quên được khi chỉ một lần để bị đập vào mắt những cái tít đầy nhảm nhí, phản cảm như *“Hoa hậu Trương Hồ Thiên Nga gỡ cửa BGK lúc nửa đêm”* (đăng trên Petrotimes); *“Bắt quả tang đôi nam nữ ko mảnh vải che thân trong nhà nghỉ”* (đăng trên Dân trí); hay *“Mai Phương Thúy ngồi “dạng háng” ăn bún đậu mắm tôm”* (đăng trên Phunutoday/NĐT); *“Mẹ chồng ung thư, bố chồng vào nhà nghỉ với người giúp việc”* (đăng trên Phụ nữ Việt Nam);... Với những công chúng chân chính, thì có lẽ chỉ cần cái tựa bài thôi cũng đủ để người ta cảm thấy đau mắt, như bị lọt vào hạt bụi bắn cần nhanh chóng gạt rửa và phàn nào mắt

niềm tin và sự trân trọng đối với báo chí. Nguy hại hơn, nếu ai đó chỉ xem qua cái tiêu đề, người ta dễ dẫn đến tâm trạng chán nản về nhân tình thế thái, có thể suy diễn xã hội ngày nay điều tiêu cực, xấu xí gì cũng có thể xảy ra để rồi buông trôi, ít điều chỉnh hành vi của mình hơn.

Giới trẻ hiện nay đa số rành công nghệ, mà thông tin hờ hang, khoe thân, thú chơi sang chảnh, đi xe siêu sang, mặc hàng hiệu, rồi những vấn đề không hề thuần phong, mỹ tục... cứ hằng ngày “ra lò” nhan nhản trên báo mạng như vậy thì việc tác động, hình thành lối sống sai lệch là điều thấy ngay trước mắt. Như vậy, làm sao để báo chí thực hiện được nhiệm vụ cao cả là phải biết đồng cảm, trấn trở, làm sao giúp công chúng tìm được chân - thiện - mỹ; bảo vệ, phát huy những giá trị tốt đẹp của cuộc sống?!!!

Thứ tư là lợi dụng báo chí để tống tiền, chiếm đoạt tài sản của người khác: Gần đây, hàng loạt vụ án liên quan hiện tượng này đã thu hút sự chú ý của dư luận, làm ảnh hưởng tới hình ảnh của nhà báo trong hoạt động nghề nghiệp. "Sơ bộ liệt kê từ đầu năm 2017 đến nay có thể thấy: Ngày 25/3, Công an TP Hải Phòng bắt ba cán bộ và phóng viên đại diện một tờ báo ở Hải Phòng để điều tra về hành vi cưỡng đoạt tài sản; ngày 15/6, Công an tỉnh Nghệ An quyết định khởi tố bị can, bắt tạm giam nhà báo Bùi Văn Toàn để điều tra hành vi cưỡng đoạt tài sản; ngày 16/6, Công an tỉnh Yên Bái bắt quả tang nhà báo Lê Duy Phong đang nhận 50 triệu đồng từ tay một doanh nghiệp; ngày 7/8, Công an tỉnh Đắc Lắc tạm giữ nhà báo Nguyễn Thế Thắng để điều tra, xử lý về hành vi cưỡng đoạt tài sản; ngày 1/9, Cục Cảnh sát hình sự (C45) phối hợp Công an tỉnh Đắc Lắc bắt giữ nhà báo Nguyễn Mạnh Chiến để điều tra về hành vi tống tiền cảnh sát giao thông..."⁹.

Dường như đó mới chỉ là “phần nổi của tảng băng” khi cá nhân vi phạm bị “bắt tại trận” không thể chối cãi. Còn để phát hiện ra những “đường dây đánh hội đồng” với sự cấu kết, tham gia của một số nhà báo kém phẩm chất,

⁹10 Trích bài *Kiên quyết chống những biểu hiện tiêu cực trong lĩnh vực báo chí*, đăng trên Báo Nhân dân điện tử ngày 23/10/2017 của nhà báo Hồng Quang.

một số tờ báo nhằm dòn kho chủ đến chân tường với nhiều mục đích khác nhau thì không đơn giản, bởi những “chiến dịch” này được tổ chức bài bản, lớp lang... Có thể thấy giữa việc gây sức ép buộc phải chi tiền, phải ký hợp đồng quảng cáo để không công bố thông tin ảnh hưởng đến uy tín của cơ quan, doanh nghiệp, tổ chức, cá nhân với các “trận đánh hội đồng” ẩn chứa rất nhiều thủ đoạn. Đó là: lũng súc ghi âm, ghi hình trên thực địa theo lời ác ý; vào facebook để tìm kiếm thông tin về hiện tượng được coi là tiêu cực; đến gặp cơ quan, doanh nghiệp đòi phải được cung cấp tài liệu theo yêu cầu... "Thậm chí một số trường hợp, mục ý kiến bạn đọc, thư bạn đọc cũng đã được huy động để “làm tiền” qua việc úp mở công bố mấy dòng đại loại: “Tòa soạn nhận được thư của bạn đọc cho biết tại Y (cơ quan, doanh nghiệp, tổ chức, cá nhân...) có hiện tượng Z. Tòa soạn sẽ cử phóng viên đến làm việc, và sớm phản hồi kết quả đến bạn đọc”. Về thực chất, mấy dòng có vẻ nghiêm túc này lại chứa đựng thông tin có tính cảnh báo gửi tới Y, buộc Y phải tìm đến tờ báo, dùng tiền “bịt lỗ hồng”. Tệ hại hơn là loại hành vi sau khi đã tổng tiền xong, phóng viên lại chuyển thông tin cho đồng nghiệp khác để tiếp tục tổng tiền"¹⁰.

Rốt cuộc, tham nhũng, gian dối, sai phạm đã trở thành “miếng mồi béo bở” để một số tờ báo, một số phóng viên trục lợi. Như vậy, họ đã không chỉ thực hiện mảnh khoe tiêu cực, biến một số cơ quan báo chí thành địa chỉ tham nhũng, mà còn trực tiếp tiếp tay cho tham nhũng, gian dối, sai phạm. Còn xét về mặt văn hóa, việc lảng lạng gỡ một bài báo khỏi trang báo điện tử chỉ để lại mấy chữ “bài viết không tồn tại” mà không có bất kỳ giải thích nào chính là thiếu tôn trọng người đọc.

IV. Một số giải pháp để nâng cao tính nhân văn trong báo chí

1. Nâng cao chất lượng công tác quản lý báo chí.

- Quán triệt đầy đủ, sâu sắc hơn nữa nguyên tắc: Đảng lãnh đạo tuyệt

đối và toàn diện đối với hoạt động báo chí. Đây là nguyên tắc có ý nghĩa sống còn đối với hoạt động báo chí. Nguyên tắc chỉ rõ quan điểm chỉ đạo của Đảng: phát triển phải đi đôi với quản lý và quản lý phải theo kịp phát triển, từ đó nâng cao chất lượng và hiệu quả của báo chí đối với xã hội.

- Tăng cường cơ chế phối hợp giữa Ban Tuyên giáo Trung ương, Bộ Thông tin và Truyền thông, Hội Nhà báo Việt Nam trong công tác chỉ đạo, quản lý hoạt động báo chí và người làm báo; xác định rõ trách nhiệm chính trị của báo chí và người làm báo là góp phần đắc lực vào việc hình thành dư luận xã hội lành mạnh, xây dựng bản lĩnh, trí tuệ, tâm hồn, khí phách con người Việt Nam, cổ vũ và tạo ra sức mạnh toàn dân tộc trong thời kỳ mới. Thông tin báo chí phải có tính thời sự cao, lành mạnh, thiết thực, vừa có tính chiến đấu vừa có tính nhân văn, định hướng tư tưởng,... kiên quyết loại bỏ những thông tin ảnh hưởng xấu đến đời sống xã hội.

- Bộ Thông tin và truyền thông cần nhanh chóng rà soát lại tôn chỉ, mục đích của các cơ quan báo chí và các vi phạm của những tờ báo. Nếu không tự chấn chỉnh thì phải xử lý nghiêm khắc hơn nữa, trong đó cả rút giấy phép và đình bản.

- Các cơ quan báo chí phối hợp với các cấp Hội Nhà báo tăng cường quản lý chặt chẽ người làm báo thuộc cấp mình; đề cao trách nhiệm người đứng đầu, thực hiện đúng tôn chỉ, mục đích của tờ báo; chú trọng rèn luyện cả về phẩm chất và năng lực trong quá trình tác nghiệp; không vì lợi ích trước mắt mà cho đăng những thông tin không kiểm chứng, vô thưởng vô phạt, tự hạ thấp uy tín mình trong mắt độc giả, đồng nghiệp và trực tiếp tác động đến sức sống của tờ báo.

2. Có giải pháp và hành động cụ thể để tăng cường rèn luyện phẩm chất, nâng cao năng lực của đội ngũ người làm báo. Chú trọng nâng cao chất lượng đào tạo trình độ chuyên môn, nghiệp vụ, bản lĩnh chính trị, đạo đức nghề nghiệp và trách nhiệm xã hội cho đội ngũ những người làm báo,

truyền thông, nhất là vấn đề phẩm chất, đạo đức; tăng cường giao lưu, hợp tác quốc tế, vận dụng có chọn lọc kinh nghiệm của các nước; kết nối chặt chẽ các khâu: đào tạo - bồi dưỡng - sử dụng - rèn luyện nhà báo trong một hệ thống liên hoàn, khăng khít.

3. Các cơ quan báo chí tích cực xây dựng và phát triển theo hướng đa phương tiện. Kịp thời cập nhật kiến thức mới, ứng dụng thành tựu công nghệ truyền thông thế hệ mới trong các khâu của hoạt động báo chí; không ngừng đổi mới, cải tiến nhằm nâng cao chất lượng, hiệu quả các loại hình, sản phẩm báo chí, tăng sức cạnh tranh, xây dựng lực lượng báo chí, truyền thông đủ mạnh để đấu tranh có hiệu quả với những luồng thông tin xấu độc, có hại đối với lợi ích của đất nước và nhân dân, vươn lên làm chủ dư luận xã hội.

4. Nâng cao hiệu quả việc học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh, gắn với việc thực hiện nghiêm Luật Báo chí năm 2016 và 10 điều Quy định đạo đức nghề nghiệp người làm báo Việt Nam. Phối hợp chặt chẽ với các ban, ngành chức năng tăng cường kiểm tra, giám sát; kịp thời khen thưởng những gương tốt, điển hình tiên tiến, ngăn chặn, xử lý nghiêm các sai phạm.

5. Các cơ quan quản lý nhà nước về báo chí cần khuyến khích các tổ chức, cá nhân là những nạn nhân của các tờ báo có bài đăng sai trái, gây ảnh hưởng danh dự, thiệt hại về kinh tế, tài sản kiện các tờ báo, phóng viên đó ra tòa để đòi lại công bằng.

6. Khích lệ các tổ chức báo chí, cá nhân hoạt động trong lĩnh vực báo chí nâng cao yêu cầu chất lượng của hoạt động và sản phẩm báo chí theo hướng tích cực; kịp thời suy tôn, bình chọn các tác phẩm thể hiện sự dũng cảm, phát hiện, dân thân, chuẩn mực, vì cộng đồng, có độ rung xã hội và đem lại sự thay đổi; thẳng thắn, mạnh dạn phê bình, nêu tên các bài báo mang tính chất phản cảm, nhảm nhí, không chuẩn mực và vụ lợi.

C. KẾT LUẬN

Loài người đang bước vào nền văn minh thứ ba với tất cả những thành tựu kỳ diệu của cách mạng khoa học và công nghệ. Mặt khác, loài người cũng đang đứng trước những hiểm họa đe dọa tàn phá môi trường sống, hủy hoại nhân tính con người, chà đạp các giá trị văn hóa, tinh thần của xã hội. Báo chí cũng đang đứng trước những thử thách gay gắt và việc giữ gìn phẩm giá, lòng tự trọng nghề nghiệp là một yêu cầu mà những người làm báo cần kiên tâm như một nguyên tắc tối thượng. Trước dòng chảy cuồn cuộn của thời cuộc, với tư cách là “người thư ký của thời đại”, người làm báo phải giữ cho được cái tâm trong sáng, ngòi bút sắc sảo vì những giá trị nhân văn cao cả, vì sự phát triển vững bền của đất nước, vì hạnh phúc của nhân dân. Kiến thức, thông tin ở trong đầu và đạo đức phải ở trong tim mỗi người cầm bút thì mới có thể làm cho báo chí trở nên hữu ích, lan tỏa những điều tốt đẹp trong xã hội. Có như vậy, mới xây dựng được một nền báo chí nhân văn và hướng thiện, vì con người và tôn trọng con người.

Tuy hiện nay, những câu chuyện về việc nhà báo, cơ quan báo chí bị hút theo lợi ích của vật chất, chịu sự thao túng của các mối quan hệ xã hội, vụ lợi và bẻ cong ngòi bút... hiện đã trở nên bức bối hơn rất nhiều so với trước đây. Nhưng những nhà báo làm điều sai trái, tiêu cực như vậy chỉ là một phần nhỏ trong đội ngũ báo chí. Nhìn toàn cục, những cơ quan báo chí, những người làm báo dân thân, có lý tưởng, có niềm tin vào những giá trị tốt đẹp của xã hội và niềm tin ở công lý vẫn chiếm đa số. Họ thực sự là những chiến sĩ trên mặt trận văn hóa, tư tưởng. Bằng ngòi bút của mình, thậm chí có những nhà báo, cơ quan báo chí còn bị đe dọa, bị tấn công... nhưng họ vẫn kiên trì, bền bỉ thực hiện sứ mệnh của một người làm báo chân chính.

Nhà báo là một danh xưng nghề nghiệp đáng trân trọng, là sự trao truyền thiêng liêng và quý giá. Trải qua chặng đường lịch sử 93 năm, Việt Nam tự hào có một nền báo chí cách mạng, nhân văn, được xây đắp bởi những người làm nghề chính trực, đầy trách nhiệm và tinh thần công hiến, vì đất nước, vì nhân dân. Các thế hệ người làm báo ngày nay cần tiếp tục kế

thừa và phát huy truyền thống vẻ vang của nền báo chí cách mạng nước nhà -
Một nền báo chí cách mạng, chính trực, giàu tính nhân văn, vì đất nước, vì
nhân dân./.

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Luật báo chí 2016.
2. Quy định về đạo đức của người làm báo Việt Nam.
3. Cơ sở lý luận báo chí, PGS – TS Nguyễn Văn Dũng, Nxb Thông tin và Truyền thông, HN, 2018.
4. Đạo đức nghề nghiệp của nhà báo, TS Nguyễn Thị Trường Giang, Nxb Chính trị - Hành chính, HN, 2011.
5. 100 bản quy tắc đạo đức nghề báo trên thế giới, PGS - TS Nguyễn Thị Trường Giang, Nxb Đại học Quốc gia Hà Nội, HN, 2018.
6. Xây dựng nền báo chí giàu tính chiến đấu và tính nhân văn, Hồ Quang Lợi, Tạp chí Quốc phòng toàn dân, ngày 19/06/2017.
7. Thử bàn về hàm lượng văn hóa và tính nhân văn của báo chí hiện nay của PGS - TS Nguyễn Văn Dũng.
8. Đạo đức báo chí: Nền tảng của báo chí nhân văn, Bình Minh, Infonet ngày 21/06/2016.
9. Đạo đức và pháp luật làm nên nền báo chí nhân văn, An Nhiên, Báo điện tử Bình Phước
10. Kiên quyết chống những biểu hiện tiêu cực trong lĩnh vực báo chí, Hồng Quang, Báo Nhân dân điện tử ngày 23/10/2017.